

Poate fi măsurată interdisciplinaritatea? O analiză cantitativă și calitativă a cuvintelor-cheie

**Roxana PATRAȘ, Andreea MIRONESCU
Camelia GRĂDINARU, Emanuel GROSU**

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași,
Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman
“Alexandru Ioan Cuza” University of Iași,
The Interdisciplinary Research Department - Socio-Humanistic Field
Personal e-mail: roxana.patras@uaic.ro, andreea.mironescu@uaic.ro
camelia.gradinaru@uaic.ro, emagrosu@yahoo.com

Can Interdisciplinarity Be Measured? A Quantitative and Qualitative Analysis of Keywords

The present research starts from the following questions: Is the interdisciplinarity of science projects different from the interdisciplinarity of arts & humanities projects? Can the indicators of interdisciplinary science projects be correlated with the indicators of interdisciplinary arts & humanities projects? What are the most pertinent indicators for interdisciplinary humanities? If there are such indicators, can they be considered within a scalar framework of analysis? The first part of the article discusses thus the types of interdisciplinarity that have been discriminated so far in the literature, stressing the tension between disciplinary and inter-/ trans-/ multi-disciplinary approaches. The second part lists the main qualitative and quantitative indicators of interdisciplinary projects and provides the reader with a critical view on their pertinence for arts and humanities field. The third is an application of two such indicators (epistemological integration and lexical expansion) on a corpus of 296 keywords extracted from the “literary” articles (that is, centred on literary issues) published in three books of proceedings delivered in the aftermath of an interdisciplinary conference organized by “Alexandru Ioan Cuza” University of Iași between 2014 and 2016.

Keywords: keywords analysis, epistemological integration, lexical expansion, interdisciplinary, literary studies

1. Introducere

Este interdisciplinaritatea o valoare adăugată a cercetării umaniste? La prima vedere, răspunsul la o astfel de întrebare pare să fie un răspicat “Da!”. Sau, cel puțin, este puțin probabil ca cineva să aibă „îndrăzneala” să răspundă altfel, pentru că s-ar poziționa contra curentului: un curent instituțional, pe de o parte,

vizând încurajarea cercetării colaborative, a centrelor și a grupurilor interdisciplinare, dar și un curent foarte vizibil la nivelul politicilor de finanțare actuale sau a evaluării produselor academice, de la articole științifice la proiecte de cercetare complexă, pe de altă parte. Dincolo de aceste considerente pragmatice, trăim într-o epocă post-disciplinară, în care specializarea în grad înalt și fragmentarea vechilor discipline, ca și apariția

unora noi, a dus la hibridizări interdisciplinare uneori dintre cele mai neașteptate. Interdisciplinaritatea este astăzi noul „idiom” (Joe Moran) al cercetării, dar această ubicuitate a termenului a condus, de fapt, către o desemantizare a conceptului, coroborată cu lipsa unor criterii și indicatori măsurabili ai gradului de interdisciplinaritate pe care îl poate avea un anumit demers științific. Prin urmare, ne-am întrebat cum poate fi măsurat, cât mai obiectiv, caracterul interdisciplinar al cercetării în domeniul socio-uman. Astfel, prima parte a articolului discută tipurile de interdisciplinaritate diferențiate în bibliografia de specialitate recentă, cu accent pe relația tensionată între conceptul de *disciplină / monodisciplinaritate* și *multi-, inter-, transdisciplinaritate*. Partea a doua a articolului trece în revistă principalii indicatori calitativi și cantitativi de măsurare a interdisciplinarității, furnizând și o critică a acestora din perspectiva științelor socio-umane. A treia parte conține o descriere și o analiză a corpusului de 296 de cuvinte-cheie, extrase din articolele din domeniul „Literatură” publicate în trei volume de lucrări ale conferinței *Perspectives in Humanities and Social Sciences: Hinting at Interdisciplinarity* (2014-2016), organizată în cadrul Departamentului de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Plecând de la acest corpus, am analizat doi indicatori ai interdisciplinarității – *expansiunea lexicală* și *integrarea epistemologică* – pentru a „măsura” apetitul interdisciplinar al tinerilor cercetători și gradul de internalizare a noilor cerințe apărute pe piața academică.

2. Dispariția disciplinelor? Post-, pluri-, inter-, trans-disciplinaritate

Primele discuții despre interdisciplinaritate apar în perioada interbelică în Statele Unite ale Americii pentru a fi reluate ulterior, pe fondul reorganizării curriculei în universitățile europene la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70¹. După 1990, curentul interdisciplinar devine unul global, în consonanță cu politicile de finanțare care încep să favorizeze cercetările inter- și transdisciplinare. În Europa de Est, interdisciplinaritatea apare ca un termen (și mai puțin ca un concept) de import, care răspunde imperativului sincronizării cu bunele practici academice din Vest, pe de o parte, și imperativului reorganizării disciplinelor academice în fostele state comuniste, pe de altă parte. Interdisciplinaritatea devine o „meta-disciplină” (Michael Finkenthal) la începutul secolului XXI, când se înregistrează și un *boom* al bibliografiei pe această temă. În acest context, trebuie observat că interdisciplinaritatea este problematizată diferit în științele umaniste, unde este mai dezvoltată gândirea critică a fundamentelor unei discipline sau ale alteia,

față de abordările din zona științelor naturale, care au în vedere potențialul aplicativ al interdisciplinarității și posibilitățile de măsurare a gradului de interdisciplinaritate al unei cercetări². De asemenea, adeseori interdisciplinaritatea este percepută, în câmpul umanist, ca fiind conaturală acestuia, dat fiind că granițele între disciplinele socio-umane sunt mai laxe, obiectul de studiu (limbajul uman, reprezentările culturale etc.) este unul comun, iar hibridarea metodologică interdisciplinară în interiorul câmpului este relativ frecventă. Pe de altă parte, *Humanities World Report 2015*, elaborat de trei cercetători independenți – Poul Holm, Dominic Scott și Arne Jarrick –, arată că imperativul interdisciplinarității și al internaționalizării în cercetarea umanistă este resimțit atât ca unul metodologic (exercițiul interdisciplinar ca modalitate de cunoaștere mai profundă a propriei discipline; presiunea alinierii metodologice la noile concepte și teorii interdisciplinare), cât și ca un imperativ politic, impus prin metodologiile de acordare a fondurilor la nivel național și supranațional³.

Uzul curent al unor termeni precum *post-*, *pluri-* sau *multidisciplinaritate*, *interdisciplinaritate* și *transdisciplinaritate* demonstrează o tendință de interșanjabilitate, dar și selectarea lexemului „interdisciplinaritate” ca termen-umbrelă. În bibliografia de specialitate, discriminarea semantică are loc în special între „multidisciplinaritate”, „interdisciplinaritate” și „transdisciplinaritate”, implicând și o ierarhizare valorică între aceste trei grade de relativizare sau transcendere a disciplinelor deja existente. Din acest punct de vedere, taxonomia elaborată de savantul de origine română Basarab Nicolescu și sistematizată în *Transdisciplinaritate. Manifest* (1996) este, cel puțin până la un punct, reprezentativă pentru discuția privind nivelele de interdisciplinaritate din bibliografia de specialitate recentă. În viziunea lui Nicolescu, care se bazează pe *finalitatea și scopul* cercetării, *pluridisciplinaritatea* are în vedere „studierea unui obiect dintr-una și aceeași disciplină prin mai multe discipline deodată” (de exemplu, filosofia marxistă studiată în orizontul fizicii, economiei, psihanalizei ori literaturii)⁴. Aici, ca și în cazul multidisciplinarității, relația între discipline este una de proximitate (Basarab Nicolescu), cercetarea fiind organizată ca un „conglomerat de componente disciplinare juxtapuse” (Julie T. Klein)⁵, fără să existe o integrare veritabilă între acestea. Finalitatea pluri- și multidisciplinarității rămâne, astfel, în cadrul de referință al cercetării disciplinare, fără a-l transcende. Deși are o ambiție diferită – transferul de concepte și metodologii dintr-o disciplină în alta, la nivel *aplicativ*, *epistemologic* sau la un nivel *generator de noi discipline* – finalitatea interdisciplinarității rămâne, în viziunea lui Nicolescu, de asemenea înscrisă în cadrele cercetării disciplinare⁶. În sfârșit, de abia *transdisciplinaritatea*,

susține Basarab Nicolescu, are ca finalitate aducerea laolaltă a „ceea ce se află în același timp și între discipline și înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină [s.a.]”, având ca scop „înțelegerea lumii prezente și a multiplelor niveluri de realitate”⁷.

O critică implicită a acestei concepții holistice, cosmologice și umaniste este formulată în bibliografia temei prin definirea transdisciplinarității ca fiind determinată de transferul tehnologic sau informațional în afara câmpului academic, fapt care presupune orientarea dintru început a scopurilor cercetării către societate și integrarea rezultatelor în politicile sociale⁸. De asemenea, trebuie observată posibilitatea scăzută de a operaționaliza scopurile și finalitățile interdisciplinarității, așa cum le definește Nicolescu, în practica propriu-zisă a cercetării.

Așa cum observă Geoffrey Bennington, *inter-* este un prefix ambiguu, care poate însemna fie aducerea laolaltă, fie separația și distanțarea (ca în *interval*)⁹. Prin urmare, interdisciplinaritatea poate presupune fie crearea unor punți între discipline diferite, fie crearea unui fel de „spațiu *nedisciplinat* în interstițiile dintre discipline”¹⁰. Pericolul este însă ca cercetătorii mai puțin experimentați să se piardă între aceste spații dintre discipline sau să rateze întâlnirea cu principiile unei alte discipline. Cu alte cuvinte, interdisciplinaritatea rămâne fundamental un demers care pornește din interiorul disciplinelor: în cuvintele lui Joe Moran, „există atâtea forme de interdisciplinaritate potențială câte discipline”¹¹. Plecând de la această înțelegere a interdisciplinarității, autorii *Humanities World Report 2015* identifică două accepții ale conceptului, în uz în științele umaniste: 1. interdisciplinaritatea ca spațiu de întâlnire între două discipline diferite (accepția generalistă) și 2. interdisciplinaritatea ca un proces de *cross-fertilization*, prin importul bidirecțional de teorii, coneepe, metodologii dintr-o disciplină în alta¹².

Această a doua concepție ilustrează ceea ce am putea numi „idealul interdisciplinar” al cercetării, dar în practică lucrurile nu sunt niciodată atât de simple. Interdisciplinaritatea presupune și un efort disciplinar, care vizează renunțarea la ancorarea în metodologia și setul de presupuziții al propriei discipline, urmată de tentativa expansiunii transdisciplinare. În secțiunea următoare a articolului vom urmări – pe baza analizei unui corpus de cuvinte-cheie (*keywords*) extrase din articolele aparținând domeniului „Literatură”, publicate în volumele unei conferințe interdisciplinare – comportamentul cercetătorilor la început de carieră *vis-à-vis* de expansiunea și integrarea interdisciplinară.

O privire de ansamblu asupra câmpului studiilor literare arată că, deși teoriile de autoritate ale literaturii dezvoltate în ultimul secol s-au plasat constant într-un orizont interdisciplinar, conștiința acestei situații s-a efasat. Astfel, interdisciplinaritatea pare să fie percepută drept naturală studiilor literare, care nu

au ca obiect de investigație doar un corpus de texte canonice, ci și procesele istorice de inserție socială și instituțională a literaturii. Pe parcursul secolului XX, principalele abordări interdisciplinare ale literaturii au fost formalismul și structuralismul (Cercul de la Praga, Greimas, Barthes, Genette, Todorov), semiologia literaturii, semiotică (Umberto Eco), psihocritica și psihanaliza literaturii (Charles Mauron, Gaston Bachelard, Georges Poulet), sociologia literaturii (Lucien Goldmann, Pierre Bourdieu), estetica receptării (Wolfgang Iser, Hans Robert Jauss)¹³. Din cauza aplicării acestor metodologii (inițial interdisciplinare) la forme și manifestări ale „specificității” literare, fiecare dintre aceste orientări și-a pierdut caracterul inițial interdisciplinar, fiind percepute astăzi drept metodologii „tradiționale” ale științelor literaturii.

Un caracter mai pronunțat interdisciplinar îl are teoria literară dezvoltată în ultimele decenii, adesea în domenii unanim acceptate ca interdisciplinare, precum studiile culturale cu toate ramurile și subramurile lor: de la feminism, postcolonialism, studii de gen, *blackstudies*, până la teoria memoriei culturale (Aleida Assman), ecologia literară (Jean-Marie Schaeffer), *polysystems theory* (Itamar Even-Zohar). Nota comună a acestor orientări recente este deschiderea studiilor literare dinspre analiza de text către zonele de intersecție ale procesului literar (producere, receptare, canonizare, circulație în spațiu și timp) cu „lumea”, înțelesă ca univers geografic, dar și ca ansamblu de macro- și microsisteme economice, sociale și politice¹⁴. După o perioadă de atomizare a cercetării literare în funcție de subiecte preponderent politice în studiile culturale ale anilor '80, axate pe multiculturalism, rasă (*race*), gen (*gender*), cercetătorii au simțit nevoia, începând cu primii ani ai secolului XXI, de a identifica noi moduri de evaluare a totalității obiectului de studiu al disciplinei. Această mișcare nu a mai coincis însă cu un efort de „autonomizare” a teoriei literare prin reîntoarcerea la textualitate, ci a căutat să fructifice rezultatele eforturilor anterioare de contextualizare, deschidere și re-înrmare a proceselor textuale.

3. Indicatori calitativi și cantitativi de măsurare a interdisciplinarității

În această secțiune vom încerca să sintetizăm câteva direcții manifestate în dezbaterile privind instituționalizarea interdisciplinarității din ultimul deceniu. De la bun început, se impune distincția dintre „cercetarea interdisciplinară” și „educația interdisciplinară”, ultima fiind legată mai curând de felul în care noile tehnologii influențează procesele de transmitere a cunoașterii (predare-învățare). Trebuie să observăm că, dacă primul tip este privit cu neîncredere de către cei care activează în diferite discipline sau, dimpotrivă, este entuziast îmbrățișat la nivel declarativ,

al doilea tip pare să fi fost acceptat ca o fatalitate decurgând din evidenta evoluție tehnologică și, în consecință, implementat cu mai multă ușurință în curricula universitară.

Încă din 2004, un raport al European Union Advisory Board avertiza asupra a trei tendințe majore în procesele de asimilare a „imperativelor” interdisciplinarității: 1. Programele doctorale, furnizoare de resursă umană în cercetare, vor asimila principiile pregătirii interdisciplinare în curricula lor; 2. Departamentele monodisciplinare vor intra în competiție cu proiectele / structurile de predare și cercetare interdisciplinare, ceea ce va duce la circuite de evaluare separate; 3. În vederea unei evaluări obiective, proiectele / structurile de predare și cercetare interdisciplinare vor avea nevoie de indicatori de calitate care să poată fi măsurați¹⁵.

Redactat în aceeași perioadă, un raport intitulat *Facilitating Interdisciplinary Research* prezintă cercetarea interdisciplinară – și, de fapt, orice demers de acest tip – ca pe o realitate aflată în pericol, amenințată de „dușmani” (în special, vechile discipline), datorită caracterului său excepțional. Se pare că pe această cale nu se poate izbuti decât de la un anumit nivel de excelență în sus, atât din punct de vedere profesional, cât și din punct de vedere managerial¹⁶. Din această perspectivă, interdisciplinaritatea nu reprezintă numai o strategie nouă de cunoaștere, ci și un simptom al luptei pentru resurse în cercetare¹⁷, fiind legată mai curând de strategiile de (auto)finanțare.

De asemenea, documentul sus-amintit sugerează ca formele de cercetare interdisciplinară să fie evaluate pe niveluri de expertiză din două unghiuri, *epistemic* și *experiențial*. Studenții / doctoranzii (și proiectele lor interdisciplinare) trebuie evaluați prin prisma expunerii la o informație cât mai variată, ca atare prin prisma consolidării unei memorii cât mai enciclopedice. Post-doctoranzii (și demersurile lor interdisciplinare) ar trebui evaluați prin raportare la modul în care exploatează mijloacele formale și informale (networking, internship-uri, burse etc.) de a se îmbogăți cu „experiențe interdisciplinare”. În schimb, cercetătorii cu experiență trebuie evaluați din perspectiva capacității de imersiune culturală; pe scurt, la acest nivel, interdisciplinaritatea se întemeiază pe conștientizarea și exploatarea varietății culturale¹⁸.

Discursurile despre evaluarea interdisciplinarității problematizează, în general, conceptele de *disciplină*, *partener (peer)* și *măsurătoare*. Mai precis, raportul tensionat disciplină-interdisciplinaritate este subiectul unei negocieri¹⁹, al unui consens care implică nu numai calibrarea distanței dintre familiaritate și non-expertiză sau dintre expertiză și subiectivitate, ci și construirea/ validarea legitimității din postura de evaluator/ *reviewer* al unor astfel de demersuri. Cercetători precum T. Aenis și U. Nagel (2003)

„atacă” problema evaluării din perspectiva *comunicării* (între cercetători, respectiv dintre cercetători și societate) și a *negocierii*²⁰. Referindu-se la evaluarea proiectelor interdisciplinare, a publicațiilor de acest fel, dar și la evaluarea resursei umane implicată în structuri instituționale interdisciplinare, Gabrielle Bammer observă că operatorii și criteriile „trebuie să fie recunoscute și agreate de majoritatea membrilor comunității interdisciplinare, înainte de a sta la baza procesului de evaluare efectiv”²¹.

Într-un articol-sinteză din 2008, Julie T. Klein panoramează abordările emergente privind indicatorii de calitate ai demersurilor interdisciplinare, fie că avem în vedere articolele, proiectele, echipele sau structurile instituționale din domeniul științelor naturale sau al științelor umane. Se evidențiază astfel un set de principii de evaluare și posibili indicatorii de calitate pentru fiecare dintre acestea: 1. Variabilitatea scopurilor demersului poate fi măsurată prin *sensibilitate la context* și *flexibilitate*; 2. Variabilitatea criteriilor și indicatorilor pe care se susține demersul s-ar măsura prin *expansiune* (expertiză, vocabular, instrumente de lucru); 3. Puterea de integrare s-ar măsura chiar prin *integrare* (organizațională, metodologică și epistemologică); 4. Interacțiunile factorilor sociali/ cognitivi implicați s-ar măsura prin *publicare* (deși publicarea în regim de co-autorat nu este întotdeauna un indicator al succesului) și *colaborare* (în echipe, în structuri instituționale); 5. Aspectele legate de *management, leadership* și *coaching* s-ar măsura prin *colaborarea între sub-rețele*; 6. Capacitatea de reiterare într-un sistem transparent s-ar măsura prin *nivelul de absorbție* a rezultatelor cercetării în politicile de cercetare; 7. Cum eficiența și impactul țin de obicei de ritmul preluării informațiilor noi care, în științele umaniste, se poate întinde și până la 20 de ani, acest principiu nu se operaționalizează destul de clar în studiul lui Julie T. Klein²². Totodată, trebuie să avem în vedere că unii indicatori (cum ar fi *integrarea*) sunt mai relevanți în cazul publicațiilor interdisciplinare decât în cazul echipelor sau structurilor departamentale; alți indicatori (cum e *expansiunea epistemologică lexicală* sau *sensibilitatea la context*) sunt mai adecvați nivelelor de expertiză inferioare: studenți, doctoranzi și tineri cercetători.

Unul dintre indicatorii de interdisciplinaritate cei mai des întâlniți în bibliografia de specialitate și, totodată, cu un potențial operațional ridicat, este *integrarea disciplinelor*. Nivelul de integrare interdisciplinară se măsoară, de cele mai multe ori, prin metode bibliometrice. Măsurătorile formale realizate până acum au fost aplicate unor corpusuri științifice din bazele de date internaționale și au avut în vedere co-autoratele, co-brevetările, colaborările, referințele și citările (co-citările). Analizele mai elaborate se focalizează asupra *diversității* și *coerenței*, care pot fi măsurate prin numărul de „porțiuni de cunoaștere”

implicat într-o cercetare (bibliografii) și gradul în care acestea sunt relaționate. În vreme ce *co-autoratul* este un indicator slab al integrării, Porter et al. susțin că *citarea în afara domeniului de expertiză* ar fi unul dintre indicatorii cei mai puternici ai interdisciplinarității²³. O critică majoră care poate fi adusă acestui indicator vizează tocmai aporia de a defini „disciplinar” interdisciplinaritatea, care își propune, în formele ei radicale (*radical interdisciplinarity*), tocmai transgresarea disciplinelor tradiționale și situarea într-un spațiu de interval, care transcende însăși ideea de disciplină. De asemenea, poate fi suspus criticii și modul arbitrar de „alocare” a unui articol unei discipline-mamă, pe care se bazează majoritatea analizelor bibliometrice realizate cu ajutorul bazelor de date Web of Science sau SCOPUS. Afilierea la o disciplină, domeniu sau subdomeniu nu ține, în aceste cazuri, de opțiunea cercetătorului, ci este realizată automat, în virtutea categoriilor bifate în solicitarea de indexare de revista care găzduiește articolul. O altă problemă ar fi reprezentată și de articolele în co-autorat, elaborate de cercetători care au „specializări de bază” diferite. Și mai complicate devin lucrurile când avem în vedere articolele din zone ale cercetării interdisciplinare precum *area studies*, *new media* etc. În domeniul socio-uman, principalele baze de date internaționale (Web of Science și SCOPUS) nu indexează un număr considerabil de publicații (cărți publicate sau traduse în limbi naționale, capitole de cărți, reviste redactate în limbi naționale), care deja fac parte din circuitele citării la nivel disciplinar sau național²⁴. Astfel, datorită caracterului predominant național/ regional al principalelor referințe citate, explorările bibliometrice în științele umaniste ar trebui realizate (și) la nivel național, pornind de la analiza materialelor deja publicate și a proiectelor deja derulate.

4. Analiza corpusului: indicatori, tipologii, tendințe

Ca aplicație a celor precizate mai sus, am decis să constituim un corpus de studii publicate în trei volume ale unei conferințe interdisciplinare consacrate tinerilor cercetători, organizată anual de o echipă din Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Având în vedere că ne interesează clarificarea raportului disciplină – interdisciplinaritate, am restrâns corpusul după cum urmează: dintre articolele publicate, le-am ales doar pe acelea consacrate unui obiect „literar”; din articol, am selectat numai cuvintele-cheie întrucât acest indicator reprezintă: 1. *opțiunea directă și conștientă a autorului/ autorilor de a se afilia* unui anumit domeniu; 2. *un nivel mai scăzut de formalizare care, spre deosebire de analiza co-autoratelor și bibliografiilor, permite accesul la conținuturi*. Spre deosebire de măsurătorile efectuate

pe co-autorat și citări, cuvintele-cheie pot releva date privind *expansiunea* (vocabular) și *integrarea* (epistemologică).

Observăm că, dintre cele trei volume, primul nu are o temă precizată, în timp ce următoarele au avut 2 nuclee semantice predefinite prin subtitlul conferinței: „From Manuscript o E-book” (*carte*), „Figures of Migration” (*migrație*). În primul volum, *Philologica Jassyensia – Supliment* (Editura Tracus Arte, București, 2014, 754 pagini) s-au identificat 32 de articole construite în jurul obiectelor literare dintr-un total de 77, ceea ce înseamnă că o proporție de 41,5% din numărul total de articole este consacrată studiului literaturii.

Din al doilea volum, *From Manuscript to E-book* (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2015, 460 pagini) s-au selectat 22 de articole construite în jurul obiectelor literare dintr-un total de 56, ceea ce înseamnă că o proporție de 39,2% din numărul total de articole este consacrată studiului literaturii.

Din al treilea volum, *Figures of Migration* (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016, 417 pagini), s-au selectat 7 articole construite în jurul unor obiecte literare dintr-un total de 37, ceea ce înseamnă că o proporție de 18,9 % din numărul total de articole este consacrată studiului literaturii.

Se poate observa că, pe măsură ce s-au precizat subtemele conferinței (conceptele-cheie cu potențial interdisciplinar), proporția demersurilor consacrate unor obiecte literare scade. De asemenea, în primul volum *Philologica Jassyensia – Supliment* (2014) s-au identificat 156 de cuvinte-cheie aferente articolelor vizate, în al doilea volum *From Manuscript to E-book* (2015) s-au identificat 106 de cuvinte-cheie, iar în al treilea volum *Figures of Migration* (2016) s-au identificat în număr de 34 cuvinte-cheie. Corpusul de cuvinte-cheie constituit astfel numără 296 cuvinte.

În primul volum *Philologica Jassyensia – Supliment* (2014), cele mai utilizate cuvinte lexicale (unice sau în structuri compuse) sunt: literatură (9), identitate (3), alteritate (4), feminism-gen feminin (6), biografie (4), memorie (4), social-societate (3), vis (2), teatru (2), estetic (2), roman (3), ficțiune (4), scriere (2), narațiune (2), postmodernism (2), religie (2). Prefixele cu cele mai multe ocurențe sunt: trans- (4), meta- (3), multi- (2).

În al doilea volum, *From Manuscript to E-book* (2015), cele mai utilizate cuvinte lexicale (unice sau în structuri compuse) sunt: citit (4), adaptare (2), realitate (3), ficțiune (3), text (8), context (3), scris-scriitura (3), cultura-cultural (4), teatru-drama (4), e-book (2), poveste-basm (2), identitate (2), manuscris (2), roman (3), modernism (3), narațiune (3). Prefixele cu cele mai multe ocurențe sunt: trans- (2), inter- (1).

În al treilea volum, *Figures of Migration* (2016), cele mai utilizate cuvinte lexicale (unice sau în structuri compuse) sunt: migrație (4), cultură (3), literatură (2).

Sursă foto: <http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/portrait-of-german-author-thomas-mann-as-he-sits-at-his-news-photo/116051852#portrait-of-german-author-thomas-mann-as-he-sits-at-his-desk-a-piece-picture-id116051852>

Prefixele cu cele mai multe ocurențe sunt: trans- (3), hiper- (2), inter- (1).

Ca atare, cuvintele cele mai des utilizate în întregul corpus și care sunt reluate în cel puțin 2 dintre volume sunt: literatură (11), identitate (5), teatru-drama (6), roman (6), cultură-cultural (7), ficțiune (7), scriere (5), narațiune (5). Constatăm că există un nucleu consistent de cuvinte-cheie care denotă abordarea preponderent mono-disciplinară („literaturocentristă”). În schimb, alte cuvinte-cheie precum alteritate, feminism, biografie, memorie, societate, vis, estetic, postmodernism, religie, citit, adaptare, realitate, context, e-book, poveste-basm, manuscris, modernism denotă tendința de expansiune către alte domenii sau tehnologii.

Un indicator puternic îl reprezintă folosirea prefixoidelor. Ca o constantă a tuturor celor trei volume analizate, remarcăm preferința pentru construcțiile cu prefixoidul „trans-”, care apare în toate cele 3 volume de 9 ori. Prefixoidul „inter-” apare doar în ultimele 2 volume și are o frecvență de 2.

În cele ce urmează, propunem un model de analiză scalară a *integrării epistemologice* (A), respectiv, a *expansiunii lexicale* (B).

A. Integrarea epistemologică (manifestă la nivelul cuvintelor-cheie alese pentru articolele consacrate unor obiecte literare)

Nivel 1: Ancorarea în disciplină, așa cum este ea înțeleasă/ predată tradițional (e.g. autori canonici,

abordare monografică)

Nivel 2: Ancorarea în direcții din studiile literare cu deschidere interdisciplinară (e.g. formalism, structuralism, poststructuralism, teoria receptării, psihocritică).

Nivel 3: Expansiunea către discipline din afara literaturii (e.g. medicină, istorie, psihologie, sociologie, teologie).

B. *Expansiunea lexicală* (manifestă la nivelul cuvintelor-cheie alese pentru articolele consacrate unor obiecte literare)

Nivel 1: Preferința pentru utilizarea unor structuri compuse drept cuvinte-cheie (e.g. Psychoanalytic reading, Social documentary, Social and religious discourse, Totalitarian society, Nietzschean philosophy, Lebensphilosophie)

Nivel 2: Preferința pentru utilizarea unor structuri prefixoidale în cuvinte-cheie (e.g. meta-critic, trans-mediation, inter-disciplinary)

Nivel 3: Preferința pentru utilizarea unor noțiuni percepute ca pertinente din punct de vedere interdisciplinar (e.g. identitate, alteritate, cultură)

Pentru realizarea acestei analize scalare pe cei 2 indicatori ai interdisciplinarității, cuvintele-cheie din fiecare domeniu au fost ordonate pe „cluster” astfel:

În *Philologica Jassyiensia – Supliment* (2014)

Nr.	AUTORI	STRĂINI
1.		Poe Benjamin Fondane

		<p>Nietzsche Georg Brandes August Strindberg Knut Hamsun Carl Jung John Fowles Thomas Mann Charles Dickens Shakespeare Verdi</p>
		ROMÂNII
		<p>Ana Blandiana Mircea Eliade Vasile Lovinescu Eminescu Coșbuc George Bălăiță Vera Călin</p>
2.	CĂRȚI/TEXTE	<p>The Gold Bug Lois the Witch Great Expectations Othello The Willow Song Tonio Kröger</p>
3.	DOMENII	<p>Filosofie Psihanaliză Sociologie / social Literatură – stilistică, lingvistică, poetică, poietică Memorie Psihologie Științele educației Medicină Traductologie Studii culturale Arte Teatru Religie Istorie Estetică</p>
4.	REFERINȚE NAȚIONALE/ INTERNATIONALE	<p>Romanian French/Francophone Japanese Scandinavian</p>
5.	PREFIXE RELEVANTE	<p>Trans (4) Cross (1) Inter (2) Meta (3)</p>

		Multi (2) Auto (1)
6.	CUVINTE COMPUSE	Psychoanalytic reading Social documentary Social and religious discourse Totalitarian society Nietzschean philosophy Lebensphilosophie Spiritual biography Cultural biography
		Literature as a variety of language Romanian literature Scandinavian literature Literary palimpsests Literary techniques Literary experiment Literary discourse Historiographical metafiction Comparison's structures Analytical psychology Extraverted type Multiple identities House symbolism Concept of uchi Within-without Japanese culture The statistical-semantic analysis Artist-burgher Theatrical chronic Theatrical aesthetic Aesthetic responsiveness Aesthetic maturity Performing arts Female character Feminine writing The third woman Female Gothic Postmodern rewriting (2) Feminine writing Southeastern writers Canonical writer Authorial profile Lyric and sentimental substance Conventionalism and artificiality Narrative paths Wandering Jew Structural elements Eastern postmodernism Menage a trois Human progress Asian religions Terrorism in fiction Political fiction

		Control mechanism Subjective construction Translation error Included/ hidden third party
7.	DIRECȚII	Feminism Postmodernism Comunism Post-comunism
8.	CONCEPTE/ NOȚIUNI	Interpretation Paradox Memory Myth Symbol Identity Alterity Înăuntru-în afară/ within-without Objectivity Subjectivity Reflection Parable Difference Invariant Progress Past Syncretism Culture

În *From Manuscript to E-book* (2015):

Nr.	AUTORI	STRĂINI
1.		Charlotte Brontë Emily Brontë Edith Wharton E.A. Poe Virginia Woolf
		ROMÂNII
		Gellu Naum
2.	DOMENII SAU SUBDOMENII	Mitologie Filosofie Religie Sociologie Memorie Psihologie Științele educației Studii culturale Film Adaptation Istorie

		Estetică Tehnologie
3.	REFERINȚE NAȚIONALE/ INTERNATIONALE	-
4.	DIRECȚII	Modernism Postmodernism
5.	CUVINTE COMPUSE	Act of reading Reading habits Reading effect Fictionalized biography Building one's personality Derived text Library of text Social context Corporeal writing Feminine writing Reading & writing dynamic Cultural consumption Cultural memory Cultural practices Digital age Dramatic performance Experimental study Feminine identity Mise en scène New technologies Narratemes Self-discovery Cultural invariant Fairy tales Found manuscript Narrative strategies Double narrative
6.	PREFIXE RELEVANTE	Trans aesthetic Inter-textuality Sub-text Trans-disciplinarity
7.	CONCEPTE/ NOȚIUNI	Corporalitate Suprarealitate Autoficțiune Memorie culturală

În *Figures of Migration* (2016):

Nr.	AUTORI	STRĂINI
1.		Henry James W.G. Sebald

		ROMÂNII
		-
	CĂRȚI/TEXTE	-
2.	DOMENII SAU SUBDOMENII	Istorie Sociologie Politologie Literatură Studii de gen Hermeneutică
3.	REFERINȚE NAȚIONALE/ INTERNAȚIONALE	Bessarabian Romanian
4.	DIRECȚII	Modernism Postcommunism
5.	CUVINTE COMPUSE	Right winged Woman's perspective Western influences Traditional education Omniscient character Cultural transfer Bessarabian Literature Romanian Literature
6.	PREFIXE RELEVANTE	Hyper-mobility Trans-migrant (2) Trans-national Trans-cultural In-migration Inter-textuality Post-communism
7.	CONCEPTE/ NOȚIUNI	Memorie Ghetoizare Gender (gen) Cultură Onoare Identitate Migrație Personaj Totalitarism Influențe Perspective

A. Integrare epistemologică

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, primul nivel de integrare epistemologică (ancorarea în disciplină, așa cum este ea înțeleasă/ predată tradițional) a fost măsurat prin raportarea numărului total de cuvinte-cheie pentru fiecare volum în parte la numărul total de cuvinte-cheie constituind titluri de

opere și nume de autori. Astfel, pentru primul volum, s-a obținut un procent de 16, 2% de cuvinte-cheie (autor + opere). Pentru al doilea volum, s-a obținut un procent de 8, 49 % de cuvinte-cheie (autor + opere). Pentru al treilea volum, s-a obținut un procent de 5, 88 % de cuvinte-cheie (autor + opere). De la un volum la altul, se constată o scădere semnificativă a utilizării

cuvintelor-cheie constituind nume de autori sau titluri de opere literare.

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, al doilea tip de integrare epistemologică (ancorarea în direcții din studiile literare cu deschidere interdisciplinară) a fost raportat la numărul direcțiilor de cercetare relevate pentru articolele „literare” fiecare volum în parte. Astfel, în primul volum, am identificat 4 direcții: Feminism, Postmodernism, Comunism, Postcomunism. În al doilea volum, am identificat 2 direcții: Modernism, Postmodernism. În al treilea volum, am identificat 2 direcții: Modernism, Postcomunism. De la un volum la altul, se constată o ancorare mai slabă în cadre teoretice largi.

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, al treilea nivel de integrare epistemologică (expansiunea către discipline din afara literaturii) a fost măsurat prin raportarea la numărul de domenii invocate în articolele „literare” din fiecare volum în parte. În primul volum am identificat 14 domenii din afara literaturii: Filosofie, Psihanaliză, Sociologie, Memorie (studii ale memoriei), Psihologie, Științele educației, Medicină, Traductologie, Studii culturale, Arte, Teatru, Religie, Istorie, Estetică. În al doilea volum, am identificat 12 domenii: Mitologie, Filosofie, Religie, Sociologie, Memorie (studii ale memoriei), Psihologie, Științele educației, Studii culturale, Adaptare cinematografică, Istorie, Estetică, Tehnologie. În al treilea volum, am identificat 5 domenii: Istorie, Sociologie, Politologie, Studii de gen, Hermeneutica. De la un volum la altul, se constată, așadar, o scădere a recursului la domenii din afara disciplinei.

B. Expansiunea lexicală

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, primul nivel al expansiunii lexicale (*preferința pentru utilizarea unor structuri compuse drept cuvinte-cheie*) a fost măsurat prin raportul dintre numărul total de cuvinte-cheie al volumului și numărul de structuri compuse identificate în articolele „literare”. Astfel, în primul volum procentul de utilizare a structurilor compuse este de 35,25 %. În al doilea volum, procentul de utilizare a structurilor compuse este de 25,47 %. În al treilea volum, procentul de utilizare a structurilor compuse este de 23,52 %. De la un volum la altul, se remarcă o scădere a utilizării structurilor compuse; de asemenea, la ultimele două volume (care au avut două concepte-cheie în centru – „carte”, „migrație”) s-a putut remarca un procent sensibil diferit de utilizare a structurilor compuse.

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, al doilea nivel al expansiunii lexicale (*preferința pentru utilizarea unor structuri prefixoidale în cuvinte-cheie*) a fost măsurat prin raportul dintre numărul total de cuvinte-cheie al volumului și numărul de cuvinte formate cu prefixoide din articolele „literare”. Astfel,

în primul volum procentul de utilizare a cuvintelor cu prefixoide este de 7,69 %. În al doilea volum procentul de utilizare a cuvintelor cu prefixoide este de 3,77 %. În al treilea volum procentul de utilizare a cuvintelor cu prefixoide este de 23,5 %. În timp ce, de la primul la al doilea volum, se constată o scădere sensibilă a utilizării prefixoidelor, în articolele „literare” din al treilea volum se poate observa o creștere semnificativă care arată cum se adaptează, la nivel lexical, „obiectul literar” al articolelor la conceptul-cheie al conferinței („migrație”).

În urma analizei clusterelor de cuvinte-cheie, al treilea nivel al expansiunii lexicale (*preferința pentru utilizarea unor noțiuni percepute ca pertinente din punct de vedere interdisciplinar*) a fost măsurată prin raportare la numărul de noțiuni utilizat în articolele „literare” din fiecare volum în parte. Astfel, în primul volum au fost identificate 18 noțiuni. În al doilea volum au fost identificate 4 noțiuni. În al treilea volum au fost identificate 11 noțiuni. Se constată, așadar, că în primul volum (care nu a avut un concept-cheie), articolele „literare” au folosit cele mai multe noțiuni din afara literaturii. În al doilea volum (care a avut un concept-cheie afn cu literatura) s-au utilizat cele mai puține noțiuni din afara literaturii, în timp ce în al treilea volum se utilizează, de asemenea, un număr mare de noțiuni

5. Concluzii

Imperativul interdisciplinarității nu este doar unul instituțional, legat de „interdisciplinaritatea constrânsă” (*constrained interdisciplinarity*) apărută în urma reorganizării disciplinelor și specializărilor din curricula universitară în România postcomunistă. Este un imperativ formulat explicit în toate metodologiile privind finanțarea cercetării în România și Uniunea Europeană. Și la acest nivel, separația dintre disciplinele umaniste și științele naturale este vizibilă nu doar în „etichetarea” celor dintâi ca „non-științifice” și non-aplicative, ci și în ponderea foarte mică pe care acestea o au în apelurile internaționale precum Horizon 2020, ca teritorii privilegiate ale cercetării interdisciplinare. Analizând pachetele de informații ale acestui program european, David Budtz Pedersen a observat deja că, dintre topicurile vizate pentru cercetarea interdisciplinară, numai o treime aparțin științelor socio-umane, iar dintre acestea numai 10% se adresează disciplinelor umaniste (*art and humanities*)²⁵. O observație similară poate fi făcută și în privința politicilor naționale de finanțare, gestionate de Uniunea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) din România. Astfel, dintre cele 11 arii de cercetare pentru care se acordă linii de finanțare, doar 2 aparțin zonei socio-umane, grupând discipline extrem de diferite²⁶.

Pornind în această investigație, am avut în vedere faptul că evaluarea gradului de interdisciplinaritate al proiectelor de cercetare și al livrabilelor acestora (în special articole din reviste indexate BDI) mizează, în bibliografia de specialitate, pe eșantioane din zona științelor naturale. În orice caz, cercetătorii din domeniul socio-uman par să fi conștientizat următorul determinism: ca să fi finanțat, trebuie să fi interdisciplinar. Ca să fi interdisciplinar, trebuie să răspunzi unor cerințe. Ca să ai un set clar de cerințe, trebuie stabilite standarde de îndeplinire/ neîndeplinire a respectivelor cerințe. Or, standardele duc inevitabil la stabilirea unor indicatori pertinente pentru fiecare demers și nivel de competență în parte.

Ne-am întrebat, astfel, cum poate fi măsurat gradul de internalizare al acestui imperativ în științele socio-umane, care, aparent, nu se (mai) bucură nici de prestigiul științificității, nici de finanțare. Ca atare, am încercat să evaluăm cum se raportează cercetările focalizate asupra unor „obiecte literare”

la un cadru instituțional interdisciplinar (conferința *Perspectives in Humanities and Social Sciences: hinting at interdisciplinarity*) prin cuvintele-cheie propuse pentru fiecare articol în parte. Am selectat numai cuvintele-cheie întrucât acestea reprezintă:

1. *opțiunea directă și conștientă a autorului/ autorilor de a se afilia* unui anumit domeniu;

2. *un nivel mai scăzut de formalizare care, spre deosebire de analiza co-autoratelor și bibliografiilor realizată deja în publicațiile de scientometrie, permite accesul la conținuturi.*

Spre deosebire de măsurătorile efectuate pe co-autorat și citări, cuvintele-cheie pot releva date privind *expansiunea* (vocabular) și *integrarea* (epistemologică). Fiecare indicator a fost analizat în funcție de trei tipuri și nivele după cum urmează:

I. Integrarea epistemologică

	Cadru interdisciplinar fără concept-cheie Vol. I – 2014/ fără concept-cheie	Cadru interdisciplinar cu concept-cheie Vol. II – 2015/ cu concept-cheie („carte”)	Cadru interdisciplinar cu concept-cheie Vol. III – 2016/ cu concept-cheie („migrație”)
Nivel 1 nr. total de cuvinte-cheie/ nr. cuvinte-cheie (autori + opere)	16,2%	8,49%	5,88%
Nivel 2 nr. direcții identificate	4	2	2
Nivel 3 nr. domenii identificate	14	12	5

II. Expansiune lexicală

	Cadru interdisciplinar fără concept-cheie Vol. I – 2014/ fără concept-cheie	Cadru interdisciplinar cu concept-cheie Vol. II – 2015/ cu concept-cheie („carte”)	Cadru interdisciplinar cu concept-cheie Vol. III – 2016/ cu concept-cheie („migrație”)
Nivel 1 nr. total de cuvinte-cheie/ nr. cuvinte-cheie (structuri compuse)	35,25%	25,47%	23,52%

Nivel 2 nr. total de cuvinte-cheie/ nr. cuvinte-cheie (prefixoide)	7,69%	3,77%	25,5%
Nivel 3 nr. noțiuni identificate	18	4	11

Pornind de la distincția dintre cadru interdisciplinar fără concept-cheie și cadru interdisciplinar cu concept-cheie („carte”, „migrație”), ceea ce se poate constata este faptul că autorii articolelor focalizate pe analiza unor „obiecte literare” fac cel mai mare efort de integrare epistemologică într-un cadru interdisciplinar fără concept-cheie. Utilizând aceeași distincție, putem constata că efortul de expansiune lexicală este aproape egal între cele două cadre interdisciplinare.

Note:

1. Joe Moran, *Interdisciplinarity*, London and New York, Routledge, 2002, p. 15.
2. Poul Holm et al., “Collaboration between the natural, social and human sciences in Global Change Research”, *Environmental Science & Policy*, 28 (2013), pp. 25-35.
3. V. Poul Holm, Arne Jarrick and Dominic Scott, *Humanities World Report 2015*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2015, pp. 122-135.
4. Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, traducere din franceză de Horia Mihail Vasilescu, Iași, Junimea, 2007, p. 51.
5. Katri Huutoniemi, Julie Thompson Klein, Henrik Bruun, Janne Hukkinen, “Analyzing interdisciplinarity: Typology and indicators”, *Research Policy*, 39 (2010), pp. 79-88.
6. Nicolescu, *Transdisciplinaritatea*, p. 53.
7. Nicolescu, *Transdisciplinaritatea*, p. 54.
8. Wagner et al., “Approaches”, p. 16.
9. Apud Moran, *Interdisciplinarity*, p. 15.
10. *Ibidem*.
11. *Ibidem*.
12. Holm et al., *Humanities*, p. 49.
13. Raman Selden, Peter Widdowson, Peter Brooker, *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory*, 5th edition, Harlow, Pearson Longman, 2005.
14. Pentru o bibliografie extensivă v. Steven Tötösy de Zepetnek, “Bibliography of Contextual (Systemic and Empirical) Approaches in the Study of Literature and Culture”, *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* 3.3 (2001): <<https://doi.org/10.7771/1481-4374.1115>>.
15. European Union Research Advisory Board, *Interdisciplinarity in Research*, April 2004, https://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_04_009_interdisciplinarity_research_final.pdf.
16. Edward G. Derrick, Holly J. Falk-Krzesinski, Melanie R. Roberts (eds.), *Facilitating Interdisciplinary Research and Education: A Practical Guide*, <https://www.aaas.org/report/facilitating-interdisciplinary-research-and-education-practical-guide>.
17. Caroline S. Wagner, J. David Roesser, Kaman Bobb, Julie Thomson Klein, Kevin W. Boyak, Johann Keyton, Ismael Raffols, Katy Börner, “Approaches to Understanding and Measuring Interdisciplinarity Scientific Research (IDR): a review of literature”, *Journal of Infometrics*, 165, 2011, pp. 14-26.
18. *Ibidem*.
19. Vanesa Castán Broto, Maya Gislason, Melf-Hinrich Ehlers, “Practising Interdisciplinarity in the Interplay between Disciplines: Experiences of established researchers”, *Environmental Science & Policy*, 12 (2009), pp. 922-933.
20. T. Aenis, U.J. Nagel, “Impact indicator definition within a transdisciplinary research group”, in Tress B., Tress G., van der Valk A.J.J., Fry G. (eds.), *Interdisciplinary and transdisciplinary landscape studies: potential and limitations*, Wageningen, Netherlands: WUR Alterra, 2003.
21. Gabriele Bammer, “What constitutes appropriate peer-review for interdisciplinary research?”, *Palgrave Communications*, May 2016, DOI: 10.1057/palcoms.2016.17.
22. Julie T. Klein, *Evaluation of Interdisciplinary and Transdisciplinary Research. A Literature Review*, “American Journal of Preventive Medicine”, 35(25), 2008, pp. 116-123.
23. Alan L. Porter, Alex S. Cohen, J. David Roessner, Martin Perreault, “Measuring researcher interdisciplinarity”, *Scientometrics*, vol. 72, no. 1 (2007), pp. 117-147.
24. Wagner, “Approaches”, pp. 14-26.
25. David Butz Pedersen, “Integrating Social Sciences and Humanities in Interdisciplinary Research”, *Palgrave Communications*, July 2016, DOI:10.1057/palcomms.2016.36.
26. V. Pachetul de informații ale oricăruia dintre programele de finanțare ale UEFISCDI, disponibile la adresa <https://uefiscdi.ro/>.

Bibliography:

Surse

Aenis T., Nagel U.J., "Impact indicator definition within a transdisciplinary research group", in Tress B., Tress G., van der Valk A.J.J., Fry G. (eds), *Interdisciplinary and transdisciplinary landscape studies: potential and limitations*, Wageningen, Netherlands: WUR Alterra, 2003.

Bammer, Gabriele, "What constitutes appropriate peer-review for interdisciplinary research?", in *Palgrave Communications*, May 2016, DOI: 10.1057/palcoms.2016.17.

Castán Broto, Vanesa, Maya Gislason, Melf-Hinrich Ehlers, "Practising Interdisciplinarity in the Interplay between Disciplines: Experiences of established researchers", *Environmental Science & Policy*, 12 (2009), pp. 922-933.

European Union Research Advisory Board, *Interdisciplinarity in Research*, April 2004, https://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_04_009_interdisciplinarity_research_final.pdf.

Derrick, Edward G., Holly J. Falk-Krzesinski, Melanie R. Roberts (eds.), *Facilitating Interdisciplinary Research and Education: A Practical Guide*, <https://www.aaas.org/report/facilitating-interdisciplinary-research-and-education-practical-guide>.

Holm, Poul, Arne Jarrick and Dominic Scott, *Humanities World Report 2015*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2015.

Holm, Poul et al., "Collaboration between the natural, social and human sciences in Global Change Research", *Environmental Science & Policy*, 28 (2013), pp. 25-35.

Huutoniemi, Katri, Julie Thompson Klein, Henrik Bruun, Janne Hukkinen, "Analyzing interdisciplinarity: Typology and indicators", *Research Policy*, 39 (2010), pp. 79-88.

Klein, Julie T., *Evaluation of Interdisciplinary and Transdisciplinary Research. A Literature Review*, "American Journal of Preventive Medicine", 35(25), 2008, DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.amepre.2008.05.010>.

Klein, Julie T, "Discourses of Transdisciplinarity: Looking back to the Future", *Futures*, 63 (2014), pp. 68-74.

Moran, Joe, *Interdisciplinarity*, London and New York, Routledge, 2002.

Niculescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, traducere din franceză de Horia Mihail Vasilescu, Iași, Junimea, 2007.

Porter Alan L., Alex S. Cohen, J. David Roessner, Martin Perreault, "Measuring researcher interdisciplinarity", *Scientometrics*, vol. 72, no. 1 (2007), pp. 117-147.

Pedersen, David Butz, "Integrating Social Sciences and Humanities in Interdisciplinary Research", *Palgrave Communications*, July 2016, DOI:10.1057/palcomms.2016.36.

Selden, Raman, Peter Widdowson, Peter Brooker, *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory*, 5th edition, Harlow, Pearson Longman, 2005.

Tötösy de Zepetnek, "Bibliography of Contextual (Systemic and Empirical) Approaches in the Study of Literature and Culture", *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* 3.3 (2001): <<https://doi.org/10.7771/1481-4374.1115>>.

Wagner, Caroline S., J. David Roesser, Kaman Bobb, Julie Thomson Klein, Kevin W. Boyak, Johann Keyton, Ismael Raffols, Katy Börner, "Approaches to Understanding and Measuring Interdisciplinarity Scientific Research (IDR): a review of literature", *Journal of Infometrics*, 165, 2011, pp. 14-26.

Corpus analizat

Patraș, Roxana, Camelia Grădinaru, Andreea Mironescu (ed.), *Philologica Jassyensia*, an X, nr. 1 (19), Supliment, Tracus Arte, București, 2014.

Grădinaru, Camelia, Roxana Patraș, Andreea Mironescu, Anca-Diana Bibiri, Emanuel Grosu (ed.), *From Manuscript to E-book*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015.

Mironescu, Andreea, Anca-Diana Bibiri, Camelia Grădinaru, Roxana Patraș, Emanuel Grosu (ed.), *Figures of Migration*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015.

